

Not 47

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 26 november 2021 följande dom (mål nr 7328-20).

Bakgrund

1. Utgångspunkten är att ränteutgifter är avdragsgilla vid inkomstbeskattningen av en näringsverksamhet. Det finns dock bestämmelser som begränsar rätten till avdrag. För vissa företag, bl.a. aktiebolag, finns det en generell avdragsbegränsning för negativa räntenetton som innebär att endast en viss del av räntenettet är avdragsgillt. Med negativt räntenetto avses skillnaden mellan ränteutgifter som ska dras av och ränteinkomster som ska tas upp, om ränteutgifterna överstiger ränteinkomsterna.

2. Vid tillämpningen av de bestämmelser som på olika sätt begränsar rätten till avdrag för ränteutgifter avses med ränteutgifter ränta och andra utgifter för kredit, och utgifter som är jämförbara med ränta. Med ränteinkomster avses inkomster som motsvarar ränteutgifter.

3. Lowell Sverige AB förvärvar portföljer av förfallna lånefordringar och driver in de förfallna beloppen. Fordringarna består av nominella låneskulder, ackumulerade ränteskulder samt obetalda avgifter och andra indrivningskostnader. Portföljerna förvärvas till ett pris som understiger fordringarnas belopp. Bolaget ansökte om förhandsbesked för att få klarhet i hur ränteinkomsterna från portföljerna ska behandlas vid beräkningen av bolagets räntenetto. Av ansökan framgår följande.

4. Bolaget redovisar de förvärvade låneportföljerna enligt Bokföringsnämndens allmänna råd om årsredovisning och koncernredovisning (BFNAR 2012:1). Fordringarna redovisas som anläggningstillgångar. De redovisas till upplupet anskaffningsvärde med tillämpning av en s.k. effektivräntemetod. Upplupet anskaffningsvärde är portföljens förväntade kassaflöden diskonterade med den effektivränta som beräknas vid anskaffningstillfället.

5. Utöver den skuld, inklusive ränteskulder, som fanns vid bolagets förvärv av portföljen kommer en gäldenär att betala räntor och andra kostnader som uppkommer efter att bolaget har förvärvat portföljen. Om gäldenären är en privatperson lämnar bolaget kontrolluppgift till Skatteverket avseende den del av betalningarna som avser ränta samt indrivningskostnader och liknande. Det gäller även ackumulerad ränta som har förfallit till betalning innan bolaget förvärvade fordran. Enligt allmänna turordningsregler och såvida inget annat har avtalats anses betalning ske först mot avgifter och indrivningskostnader, därefter mot ränteskulden och slutligen mot skuldens nominella belopp.

6. I ansökan om förhandsbesked frågade bolaget om hela den ränta som gäldenären betalar till bolaget, dvs. såväl den ränteskuld som gäldenären hade när borgenärsbytet skedde som den ränta som uppkommer därefter, ska anses vara sådana ränteinkomster som får ingå vid beräkningen av bolagets räntenetto. Om denna fråga besvarades nekande ville bolaget veta om ränta som uppkommer och betalas efter det att bolaget har förvärvat fordringarna ska anses vara ränteinkomster som får ingå vid beräkningen av räntenettet.

7. Skatterättsnämnden ansåg att den del av inkomsterna som motsvarar avtalad ränta och som belöper på tid efter bolagets förvärv av fordringarna ska anses vara ränteinkomster hos bolaget.

Yrkanden m.m.

8. *Skatteverket* yrkar att förhandsbeskedet ska fastställas.

9. *Lowell Sverige AB* anser att all ränta som gäldenären betalar till bolaget ska anses vara ränteinkomster vid tillämpningen av bestämmelserna om avdragsbegränsning för negativa räntenetton.

Skälen för avgörandet

Frågan i målet

10. Frågan i målet är om all ränta som en gäldenär betalar till ett bolag som har förvärvat portföljer av förfallna lånefordringar, dvs. såväl den ränteskuld som gäldenären hade när borgenärsbytet skedde som den ränta som uppkommer därefter, ska anses vara ränteinkomster hos bolaget vid tillämpningen av bestämmelserna om avdragsbegränsning för negativa räntenetton.

Rättslig reglering m.m.

11. I 24 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) finns bestämmelser om bl.a. räntor i inkomstslaget näringsverksamhet. Vad som avses med ränteutgifter och ränteinkomster vid tillämpningen av bestämmelserna i kapitlet definieras i 2 och 3 §§. Med ränteutgifter avses ränta och andra utgifter för kredit, och utgifter som är jämförbara med ränta. Med ränteinkomster avses inkomster som motsvarar ränteutgifter.

12. I 21–29 §§ finns bestämmelser om avdragsbegränsning för negativa räntenetton. Med negativt räntenetto avses enligt 23 § skillnaden mellan ränteutgifter som ska dras av och ränteinkomster som ska tas upp, om ränteutgifterna överstiger ränteinkomsterna. Enligt 24 § första stycket får ett företag bara dra av ett negativt räntenetto med högst 30 procent av avdragsunderlaget. Avdragsunderlaget utgörs enligt 25 § av resultatet av näringsverksamheten beräknat på visst sätt.

13. Avdragsbegränsningen för negativa räntenetton har föranletts av direktiv (EU) 2016/1164 om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt inverkar på den inre marknads funktion (direktivet mot skatteundraganden) samt av OECD:s rekommendationer avseende ränteavdragsbegränsningar (åtgärd 4) inom det s.k. BEPS-projektet mot skattebaserodering och vinstförflyttning. Avdragsbegränsningen ska enligt förarbetena vara förenlig med direktivet och OECD:s rekommendationer (prop. 2017/18:245 s. 83).

14. Syftet med avdragsbegränsningen är dels att öka neutraliteten mellan finansiering med eget och lånat kapital, dels att motverka internationell skatteplanering med ränteavdrag (a. prop. s. 84).

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

15. Vid bolagets förvärv av fordringarna sker ett borgenärsbyte utan att de andra ursprungligen avtalade villkoren ändras. Den ränta som har avtalats

mellan gäldenärerna och den ursprungliga borgenären är en ersättning för kredit och utgör ränta enligt definitionerna i 24 kap. 2 och 3 §§ inkomstskattelagen.

16. God redovisningssed bör enligt förarbetena styra i frågan avseende till vilket år en ränteutgift eller ränteinkomst ska hänföras (prop. 2017/18:245 s. 220). Att resultatet av en näringsverksamhet ska beräknas enligt bokföringsmässiga grunder och inkomster tas upp som intäkt och utgifter dras av som kostnad det beskattningsår som de hänför sig till enligt god redovisningssed följer vidare av 14 kap. 2 § inkomstskattelagen.

17. Mot den bakgrunden framstår det enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening som rimligt att låta de principer som ligger till grund för god redovisningssed vara avgörande för vilken av borgenärerna som vid ett borgenärsbyte ska beakta en ränteinkomst vid beräkningen av räntenettet. En ränteinkomst ska alltså beaktas enbart av den borgenär som var fordringsinnehavare och kreditgivare under den tid som räntan belöper på.

18. Följaktligen är det endast den del av inkomsterna som motsvarar avtalad ränta och som belöper på tid efter bolagets förvärv av fordringarna som utgör ränteinkomster hos bolaget vid beräkningen av räntenettet. Förhandsbeskedet ska därför fastställas.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen fastställer Skatterättsnämndens förhandsbesked.

I avgörandet deltog justitieråden *Jäderblom, Ståhl, von Essen, Anderson* och *Jönsson*. Föredragande var justitiesekreteraren Jenny Björstrand.

Skatterättsnämnden (2020-12-14, Eng, ordförande [skiljaktig], Pettersson [skiljaktig], Bengtsson [skiljaktig], Hammarström, Pålsson, Sundin och Werkell):

Förhandsbesked

Frågorna 1 och 2: Den del av inkomsterna som motsvarar avtalad ränta som belöper på tid efter Lowell Sverige AB:s förvärv av fordringarna utgör ränteinkomster hos bolaget.

Skatterättsnämndens bedömning

Bolaget förvärvar portföljer av förfallna fordringar till ett pris som understiger fordringarnas nominella belopp och redovisar fordringarna till upplupet anskaffningsvärde med tillämpning av effektivräntemetoden. Frågorna i ärendet gäller om de räntekostnader som gäldenärerna betalar till bolaget ska anses vara ränteinkomster enligt 24 kap. 3 § inkomstskattelagen som får ingå i bolagets räntenetto.

Med ränteinkomster avses enligt den nämnda bestämmelsen inkomster som motsvarar ränteutgifter enligt 2 §. Med ränteutgifter avses enligt 2 §

ränta och andra utgifter för kredit samt utgifter som är jämförbara med ränta.

Vid bolagets förvärv av fordringarna sker ett borgenärsbyte. Enligt vad som framgår av ansökan innebär borgenärsbytet inte att några andra av de ursprungligen avtalade villkoren ändras. Den ränta på fordringarna som avtalades mellan gäldenären och den ursprungliga borgenären är ett belopp som gäldenären ska betala till borgenären utöver kapitalbeloppet som ersättning för att låna pengar (jfr a. prop. s. 210). Det är vidare en förutsebar ersättning som beror på och kan beräknas på grundval av låneavtalet (jfr t.ex. RÅ 1997 ref. 44 och RÅ 2001 ref. 21 I). Den avtalade räntan är dessutom inte en sådan tillskriven ränta på kundfordringar som enligt förarbetena inte omfattas av definitionen av ränta (jfr a. prop. s. 211 och 358).

Mot den bakgrunden är Skatterättsnämndens uppfattning att den avtalade räntan omfattas av definitionen av ränteinkomster i 24 kap. 3 §. God redovisningssed bör sedan styra i frågan avseende till vilket år en ränteinkomst ska hänföras (se a. prop. s. 210).

Vad gäller ränta som belöper på tid före bolagets förvärv av fordringarna följer av god redovisningssed att tidigare borgenär bör redovisa en ränteintäkt det år som räntan belöper sig på. Om räntan skulle få beaktas även av bolaget skulle samma ränteinkomst kunna ingå i räntenettet hos flera parter. Med hänsyn till lagstiftningens systematik och syfte anser Skatterättsnämnden att en ränteinkomst endast bör kunna ingå i räntenettet vid ett tillfälle. Ränta som belöper på tid före bolagets förvärv av fordringarna kan därför inte anses utgöra ränteinkomster hos bolaget och det gäller oavsett om bolaget enligt god redovisningssed ska redovisa räntan som en ränteintäkt det år som den faktiskt betalas.

Det är därmed den del av inkomsterna som motsvarar avtalad ränta som belöper på tid efter bolagets förvärv av fordringarna som ska anses utgöra ränteinkomster hos bolaget.

Eng, ordförande, Pettersson och Bengtsson var skiljaktiga och anförde: Det går inte direkt av lagtexten att utläsa vad som gäller i förevarande fall. De allmänna uttalanden som finns i förarbetena ger stöd för skilda principer som kan vara svåra att förena. Det talas om att redovisningen ska vara en utgångspunkt, men det är inte tydligt vad som avses med det.

Enligt förarbetena är utgångspunkten att kapitalvinster och kapitalförluster inte omfattas av uttrycket ränta. De flesta avgöranden som gäller gränsdragningen mellan ränta och kapitalvinst avser inte kreditförsämrade fordringar. I RÅ 1977 ref. 39 hade fordringar visserligen förvärvats till ett pris som understeg fordringarnas nominella belopp. Målet gällde dock återbetalning av de ursprungliga fordringsbeloppen, inte räntan på dessa. Vi har svårt att se att avgörandet ger uttryck för en generell princip för hur man ska dra gränsen mellan amortering och ränta på kreditförsämrade fordringar.

Den avgörande frågan i ärendet är om man vid bedömningen ska utgå från att bolaget förvärvat de enskilda och ursprungliga fordringarna som ingår i portföljen eller att det förvärvat en portfölj av fordringar.

Ser man det som att förvärvet avser de enskilda fordringarna innebär förvärvet i princip bara ett borgenärsbyte. Enligt vad som framgår av ansökan är parternas rättigheter och skyldigheter i förhållande till varandra oförändrade och det enda som hänt är att en borgenär ersatts av en annan. Om man i stället anser att det som förvärvas är en portfölj av fordringar blir bilden en annan. Pris och andra villkor utgår från de enskilda fordringarna, men affären får andra ekonomiska förutsättningar genom att köpet avser en stor mängd fordringar.

Vi anser att man vid bedömningen ska utgå från att förvärvet avser en portfölj av fordringar och från vad som enligt ett vedertaget ekonomiskt synsätt utgör ränta. Med den utgångspunkten är vår uppfattning att den metod som tillämpas i redovisningen – effektivräntemetoden – bäst definierar vad som är en ränteinkomst.

Vidare anser vi att den ränta som räknas fram enligt effektivräntemetoden är tillräckligt förutsebar för att kunna godtas som ränta i skattehänseende. Avkastningen på portföljnivå är möjlig att prognostisera och i ett fall som det nu aktuella bygger dessutom hela affärsverksamheten på att prognoserna är tillförlitliga. Även om de belopp som betalas i vissa fall skiljer sig från vad som förväntats anser vi därför att räntan är tillräckligt förutsebar.

Effektivräntemetoden kan leda till att sådana avgifter som i ett enskilt kreditförhållande inte skulle anses utgöra ränta kommer att behandlas som ränteinkomster. Med perspektivet att det som förvärvats – och det avkastningen avser – är en portfölj av fordringar är det emellertid naturligt att behandla avkastningen på portföljen som en helhet.

I förarbetena finns uttalanden om s.k. tillskriven ränta på kundfordringar. Tillskriven ränta är som vi ser det något annat än det som förevarande ärende gäller. Det är en internt beräknad räntekomponent i en fordran som inte löper med ränta. I aktuellt fall har dessutom det som ursprungligen var kundfordringar överlåtits och ändrat karaktär.

Ett alternativ är att se till det enskilda och ursprungliga fordringsförhållandet och låta bedömningen av vad som utgör ränta styras av vad som överenskommit i kreditavtalet. Problemet med den metoden är att den inte återspeglar den ekonomiska innebörden av avkastningen på den investering som avkastningen avser, dvs. förvärvet av portföljen av fordringar. En praktisk aspekt är vidare att komplexiteten torde öka för företagen.

Mot den bakgrunden anser vi att räntan som beräknas enligt effektivräntemetoden utgör ränteinkomster enligt 24 kap. 3 §. Frågorna 1 och 2 ska därför besvaras nekande.

Om det är räntan enligt de ursprungliga kreditavtalen som ska behandlas som ränteinkomster, delar vi emellertid majoritetens uppfattning att det endast är den del av räntan som belöper på tid efter bolagets förvärv av fordringarna som utgör ränteinkomster hos bolaget.